

ЗНЕБОЛЮВАННЯ КРІЗЬ ПРИЗМУ СТОЛІТЬ

В цьому році виповнюється 174 роки з тих пір як американський доктор Вільям Мортон в Бостоні провів першу публічну операцію з використанням наркозу. Однак, історія анестезіології сягає своїм корінням далеко в минуле. І багато лікарів задовго до Мортоні використовували наркоз, а довгий час одним з кращих способів анестезії вважалося вживання кокаїну ...

Перші методи анестезії, на думку істориків, виникли ще на зорі розвитку людства. Однак, аж до XVIII століття загальний наркоз пацієнт отримував у вигляді **сильного удару палицею по голові**; і тільки після того, як він втрачав свідомість, лікар міг приступати до операції.

В якості місцевого знеболювання з давніх часів використовувалися наркотичні препарати. В одному з найдавніших медичних рукописів Єгипту, що датуються 1500 до н.е., пацієнтам рекомендували давати ліки на основі **опіуму**.

У Китаї і Індії опіум довгий час був невідомий, однак там досить рано відкрили чудові властивості **марихуани**. І вже в II столітті н.е. лікарі під час операцій давали його пацієнтам.

Тим часом на території Америки місцеві індіанці активно використовували в якості анестезії **кокаїн** з листя рослини кока. Місцеві лікарі жували листя, а потім крапали насиченою соком слиною на рану пацієнта, щоб полегшити його біль.

Коли люди навчилися виробляти **міцний алкоголь**, анестезія стала більш доступна. Багато армій стали брати з собою в похід запаси спиртного, щоб давати його в якості знеболюючого пораненим солдатам.

ВСЕ-ТАКИ ХТО БУВ ПЕРШИМ ...

Більш звичні способи знеболювання були відкриті порівняно недавно, в середині XIX століття. Тоді англійський хірург Генрі Хикман ампутуючи кінцівки у піддослідних тварин, використовував в якості наркозу вуглекислий газ.

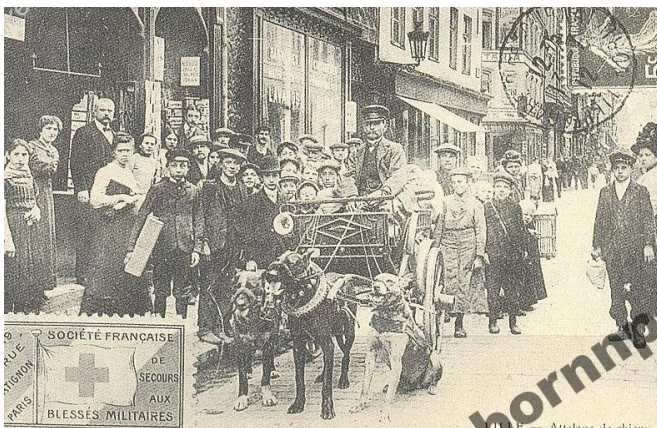
Однак більш відповідним для наркозу виявився відкритий в 1799 році закис азоту, також відомий як «звеселяючий газ».

ВСЕ-ТАКИ ХТО БУВ ПЕРШИМ ...

У той час він широко використовувався в бродячому цирку. У 1844 р під час одного з виступів у маленькому містечку Хартфорді один з добровольців шоу, надихавшись цим газом так сильно сміявся, що впавши, пошкодив собі ногу. Однак, він не відчув болю, оскільки перебував під дією анестезії.

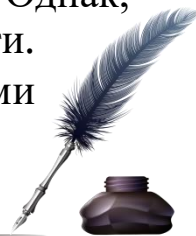
На цю незвичайну властивість закису азоту звернув увагу один з глядачів, місцевий дантист на ім'я Хорас Уеллс. Він швидко зрозумів, яку користь в його роботі може надати чарівний газ.

Почавши використовувати «звеселяючий газ» в своїй практиці, Уеллс оцінив його ефективність, але не став патентувати своє відкриття, вирішивши, що нове знеболююче повинно бути доступно всім.

Рік по тому, в 1845 році Хорас Уеллс вирішив продемонструвати своє відкриття широкому загалу. В одній з лікарень Бостона він збирався в присутності глядачів видалити пацієнтові хворий зуб, використовуючи в якості анестезії закис азоту.

Добровольцем був сильний дорослий чоловік, який, як здавалося, міг би перенести видалення і без анестезії. Однак, коли почалася демонстрація, пацієнт почав кричати. Присутня в залі медична громадськість з вигуками «Шарлатан!» покинула зал.

Згодом з'ясувалося, що хворий під час операції не відчував болю, а кричав від страху, проте ситуацію змінити не можна, репутація Уеллса вже була знищена.

Серед тих, хто в 1845 році

був присутній на невдалій демонстрації Хораса Уеллса, був його колишній учень і колега Вільям Мортон. Саме йому і дісталася слава головного винахідника анестезії. Після невдачі, яка спіткала його вчителя, Мортон продовжив його експерименти і з'ясував, що для анестезії можна використовувати медичний ефір.

ХВИЛИНА СЛАВИ

30 вересня 1846 року Мортон провів першу операцію з видалення зуба у пацієнта, використовуючи ефір в якості наркозу.

Однак в історію увійшла його пізніша операція. 16 жовтня 1846 в тій самій бостонської лікарні, де був осміяний його вчитель, Вільям Мортон публічно видалив пухлину на шиї пацієнта, в той момент, коли той перебував під дією парів ефіру.

Операція пройшла успішно, хворий не відчув болю. Оскільки Мортон

бажав не тільки слави, але і грошей, він не зізнався, що використовував для анестезії звичайний ефір.

А використаний газ він назвав «летеон», нібито синтезований їм самим. Мортон отримав на свій винахід патент, але досить швидко з'ясувалося, що головний компонент «летеона» - це ефір, а він під патент не потрапляв. Мортон намагався відстоювати свої права в суді, але грошей так і не отримав. Зате йому дісталася слава, саме його зазвичай називають творцем анестезії.

Майже одночасно з використанням медичного ефіру, широке поширення отримав ще один засіб для анестезії - хлороформ, який навіть використовувався в якості загального наркозу під час пологів у королеви Вікторії. Втім, досить швидко з'ясувалося, що через токсичність цієї речовини у пацієнтів часто бувають ускладнення, тому в даний час хлороформ для анестезії більше не використовується.

МІСЦЕВА АНЕСТЕЗІЯ

Паралельно із розробкою засобів для загального наркозу, активно велися пошуки місцевих знеболюючих засобів.

Прорив в цій галузі стався на кордоні 1870-1880-х рр., а довгоочікуваним диво-засобом став ... **кокаїн**.

Одним із перших серію наукових статей про користь кокаїну видав молодий психіатр Зигмунд Фрейд. Він рекомендував використовувати його як місцевий знеболюючий засіб, а також як ліки від астми, розладів травлення, депресії, неврозів.

Хоча про анестезуючу дію кокаїну вже було відомо по роботах декількох вчених, славу **першовідкривача місцевої анестезії** отримав офтальмолог Карл Коллер.

Цей молодий лікар, як і Зигмунд Фрейд, працював у Віденській Загальної лікарні. Одного разу Коллер вирішив спробувати кокаїн в якості місцевої анестезії при операції

на очах. Досліди показали його ефективність, і в 1884 році Коллер доповів про результати досліджень на засіданні Товариства лікарів Відня. Дуже скоро відкриття Коллера стало застосовуватися буквально у всіх областях медицини. Кокаїн

використовували не тільки лікарі, а й усі бажаючі, він вільно продавався у всіх аптеках, в продуктових магазинах

продавалося вино з кокаїном і новий газований напій «Кока Кола», який до 1903 року містив у складі кокаїн.

Кокаїновий бум 1880-1890-х коштував життя багатьом простим людям, тому на початку ХХ століття ця речовина поступово потрапила під заборону. Єдиною сферою, де застосування кокаїну довго допускалося, була місцева анестезія.

У ХХ столітті з розвитком фармації кокаїн замінили більш безпечні анестетики: прокаїн, новокаїн, лідокаїн. Так анестезіологія нарешті стала не тільки ефективною, але і безпечною.

